

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY

VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDELU NA 16 STRANÁCH.

Predplatná cena:
 Na celý rok 2 zl. — kr.
 Na pol roka 1 > — >
 Na štvrt roka — > 60 >
 Jednotlivé číslo 4 kr.

Spisujú a vydávajú:
MIKULÁŠ LEPSÉNYI
a GERHARD NÉMETH.
 Hlavný spolupracovník:
FRANTIŠ BLESZKÁNY.

Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti
 I. ker. Döbrentey-utlica 18.
 sem sa majú posielat predplatky, jako i dopisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie.
 Cena jedného 5 stĺpcového malého riadku je 10 kr.

Na čo je ľudová stránka.

Na čo je nám nová stránka? môhol by niekto myslieť. Je pravda, že tento niekto má snáď dom, zem a i svoju dielnu na mesiaci, a nie na tejto lopusnatej, daň platiacej zemi, keď nečo takéhoto si myslí, a ešte na hlas. Ale darmo, sú ľudia, ktorým pekné slovo ešte i včul je v stave oči vyklať; ktorí od krásneho slova sa opijú a objímajú bez rozdielu každého; packu podávajú svojmu úhlavnému nepriateľovi a z omámenia len potom sa prebudzajú, keď už neskoro bude.

Potom hlavu vezmú medzi obidve ruky, mrmlajú pod nos, z čeho človek len to porozumie, že je „fuč,“ „koniec všetkému,“ „ošudily ma krásne mená.“

Nadarmo je krásne slovo, keď je i jakokoľvek práskajúce! Skutkov nám treba. Kde sa tvoria skutky, tam dolu s klobúkom. Škoda pre škoda, že ten klobúk tak málokedy možno sniať; skoro už prirástol tam k hlave človeku, lebo veď zo skutkov je veru málo.

Srdco Ježišovo, smiluj sa nad nami!

I politické stránky po širom uhorsku všetky len slová lúpajú. Ako keď sa kukurica lúpe — toho roku jej síce nebolo, — keď susedi, deti, sluhovci obsadnú a zasadnú si hromadu kukurice v pitvore nashromaždenej a lúpajú kukuricu a k tomu i reč; tak lúpajú na sneme krásne slová tie stránky jedna od druhej krásnejšieho mena. No veď mená, opravdu, majú krásne. Ich reč je práve uchvaťujúca. Pravda že, najkrásnejšie vedia hovoriť pri kortešiackých večerách, kde je k tomu vyplákujúce. A potom vtedy ani rozumu netreba; pre oduševnených občanov môže sa vtedy čokoľvek hovoriť, len nech je čo piť.

Dobrý môj ľudu, na slovo nedaj nič! Čo krásne meno stránok ti ohlašuje, to my všetci chceme; ale my k tomu ešte i to chceme, bez čeho, ani byť nemôžeme: my, byť, náboženstvo, mravy robotného, pracovitého, usilovného ľudu, a opravdive

otrhanej strednej triedy, trebárs je i v kapute, — veď i táto vyšla na žobráciu palicu — tak

S úprimnou dôverou prosíme priateľov našich zásad, aby naše noviny s apoštolskou horlivosťou rozširovali, ponevác semeno našich vznešených úmyslov len tak budeme môcť rozsiať široko a seba budúcnosť zabezpečiť.

tiež ich vaček, pokrok a blahobyť chceme zachrániť podľa kresťanských nauk a zásad.

Tedy nám veru krásne meno oči nevykolie, akokoľvek by lesklé bolo; nám ku krásnemu menu i nečo iného treba: život a pravda!

Stránky s takýmto krásnym menom sú; najsamprv *slobodo-myselná stránka!*

Bože môj! kto že by nechcel byť slobodným, a kde je ten sluha, ktorý len tak zo svojej dobrej vôle robí, keď nemusí?! Kto že by nechcel byť slobodným občanom? Či sa nachádza na povrchu zeme taký človek, taká stránka, ktorá by oprotivné: otroctvo, utiskovanie, náhubok, putká predávala? No veď by mala mnoho kupcov! Dozaista každý z nás tú slobodu žiada ľuďom, ktorá je i najlepšia. Lebo jesto i sloboda, ktorá je zlá. To je zlá sloboda, keď sa rušeň vyslobodí z kolajnic, a tiger z menagerie. To je zlá sloboda, keď sa Dunaj vyslobodí zo svojho koryta a ide do ovčince máčať nohy, alebo za práčku do kuchyne.

My nechceme takú slobodu, aby každý robil, čo chce; my nechceme, aby budapeštské mlyny pohltali mlyny na vidieku, a črievičná fabrika v Jozefove aby na vnivoč priviedla ostryhorských a čabanských a kocúrkových šustrov; ale áno chceme tú slobodu, aby v usporiadanom behu sveta malý i veľký človek počestne môhol vyžiť.

Medzi stránkami krásne slovo! Keď uhorský človek ešte i fúze si s lepšou chuťou vykrukuje s „národnou masťou na fúze“, a i ostryhorskí klerici tie najlepšie halúšky nazvali národnými. Ktože by tedy nechcel byť národným?!

Tretou stránkou je neodvislá stránka s dvoma hlavami, ako i rakúsky orel; a veru porád dávajú vyhrávať tú nótu, že „Či je huncut ten nemeč“. Nuž akokoľvek je, keď i nenechajú cestovať Ferka Košuthovho ako najateho: my všetci ustávame sa o neodvislosť našej vlasti. Chceme vystaviť neodvislosť Uhorska; ale nie tak bláznivo, lež mierne a pôsobne. Od ľudovej stránky pod touto pokrývkou ani jeden neodvisliacky občan nemá sa odfahovať. Čo má prísť, to príde a môžu si myslieť, že sa ani mi tomu nepriečime rukami a nohami.

Lež mojí drahi! ani siatinu nevyfahujú kliešťami; ani kurä nevychováva tak hospodina, že o zem hodí vajce a povzbudzuje ho, aby už raz vyšlo to malé pištiace vtáča. Avšak, že nie?! Nuž tedy i s neodvislosťou tiež majme len trepezlivosť! Nebežme proti múru!

A všetky tieto stránky sú v milom priateľstve s tebou o ľudu! Je pravda, že draho platia za tvoje priateľstvo! lebo i Gustáva Pulszkého stála 50,000 zlatých. Nuž ale preto predsa máme nádej, že ľud svojich synov, ako

sa hovorí, „tunajších“ mužov, ktorí s ním a medzi ním a zaň žijú a bojujú, poctí svojou dôverou.

Nech žije ľudová stránka! Nech žijú naši ľudia! Ostatní už dost žili a sa aj smôhli.

Ottokár Prohászka.

Krajinský snem.

Budapešť 1-ho decembra.

Dnes, pred denním poriadkom Gábiel Ugron opýtal sa predsedu snemovne stranivá osudu ostatných cirkevnopolitických návrhov. Na čo mu predseda snemovne ako i minister pravosúdia Szilágyi posmešné odpovede dali. Potom započali z novu pojednávať o pôžičke na divadlo. Albert Berzeviczy viacej opráv navrhol, ktoré snemovňa i prijala. Tu vrátili sa na rokovanie o rozpočte ministerstva orby. Gr. Ondriš Feštetich minister to orby vyvíňoval svoj program; dobre sa síce pripravoval na svoju reč, alebo radnej dobre ho jeho štátny tajomník pripravil na túto reč, lebo o všeličom rečnil, ale čo by bolo hlavné bývalo, to ani nepodotknul, totiž ako naša krajina výnde z tej hospodárskej krízy, ktorá sa na všetkých stranách ozýva, a preto minister svojou rečou veľký výsledok nedosiahol.

Budapešť 3-ho decembra.

Dnes vláda utrpela v snemovne porážku; lebo zákonný návrh o štátnej podpore veselého divadla, ktorý v predošlé dni bol už prijatý, snemovňa pri trefom čítaní odvrhla. Vládna stránka hneď zbadala, že čosi neobyčajného sa chystá; chytala sa rozličných fortieľov, ale oprotivná stránka nijako jej na lep nechcela ísť. Stalo sa ale takto: Ablegáti vládnej stránky sa len v malom počte dostavili, opozícia ale sa popredku zrekla že sa v pondelok vo veľkom počte dostaví. Keď vláda tento pohyb zbadala, všemožne na tom bola, aby hlasovanie na budúci deň sa odložilo, keď jej prívrženci v úplnom počte sa dostavia, opozícia sa tomu ale energične protivila, a preto pri hlasovaní vláda s celým svojím divadlom prepadla. Na to pojednávali ďalej o rozpočte ministerstva orby. Značnejšie reči držali: Ludvik Mülek o hospodárstve, o robotníckej otázke, ináč rozpočet neprijíma. Sabolč Szúnyogh, ktorý rečnil za vládu, a samo sebou sa rozumie že rozpočet prijal. Naposledi Gejza Makfalvay z národnej stránky, vyvrácajúc dôvody predošlého rečníka, rozpočet tiež neprijal.

Budapešť 4-ho decembra.

Po napravení zápisnice o včerajšom hlasovaní stranivá podpory veselého divadla zo štátnej pokladnice, pri ktorom návrhu, ako sme už vyššie spomenuli, vláda prepadla; rokovali ďalej o rozpočte ministerstva orby. Medzi inými Gejza Papp z vládnej stránky rečnil, pravdaže vychvaloval všemožne vládu. Za ním rečnil Béla Bernáth, ktorý vládne na oči vyhadzoval, že mnohé chyby spáchala, neusilujúc sa napraviť tie veľké škody, ktoré fylloxera vo viničoch spôsobila, spolu zadal návrh, ktorým by sa mohlo týmto škodám odpomôcť; načo minister orby Ondrej Feštetich hneď vstanúc vyslovil, že je hotový takýto zákonný návrh hneď zadať. Árpád Kubinyi vyzval vládu, aby sa usilovala na hornom kraji chytľavú nemoc u domáceho dobytku čím skôr zamedziť. Lebo dochovávanie dobytku na mnohých miestach horného kraja je jediným prameňom výživy chudobného ľudu, preto že ani divu není, keď dobytok chudobného ľudu na vnivoč výnde, že potom ľud nemá veľkej vôle doma zostať, lež hľadá čím skôr sa vysťahovať. Potom ešte hovorili Huba Szemere a Ludvik Bornemisza, obidva o poľnom hospodárstve.

Nové uhorské manželské právo.

VI.

Čo má držať Katolík o tak zvanom civilnom manželstve?

(Pokračovanie.)

To, čo to slávne katolícke válné zhromaždenie v Budapešti, — na ktorom tí najväčší krajinskí veľmoži boli, ktoré požehnal pápež, pozdravil kráľ apoštolský — s takým nadchnutím, jaké Uhorsko ešte nevidelo, jedhlasne vyrieklo, že civilné manželstvo je pred Bohom nie manželstvom a dľa svedomia ničím.

Keď aj civilný úradník zasnúbencov za manželov vyhlásil, preto sú oni nie manželia, pokiaľ pred oltárom Boha nestúpia do manželstva.

Či by sme tedy ten návrh o civilnom manželstve, keby uzákonený bol, nemuseli poslúchať?

Keby sa zákonom stal, museli by sme ho poslúchať, to jest zasnúbenici by sa museli ohlásiť u civilného úradníka, ačpráve by toto aj s veľkými ťarchami a útratami bolo spojené, neslobodno by ho bolo za iné držať, ako čo je, za jednoduché ohlásenie a civilné zaznačenie a nie za manželstvo.

Prečo?

Preto, lebo Boh sviatosť manželstva nesveril štátu, lež cirkvi. Štát nemôže sviatosť prisluhovať nechať. Bez sviatosti ale není manželstvo pre kresťanov. Či by sa nedala oddeliť smluva manželstva od sviatosti, na taký spôsob, aby sa smluva pred civilným úradníkom uzavrela, sviatosť ale nech prisluhuje cirkev?

Takto hovoria tí liberálni páni, lež toto oddelenie není možné, ponevác Kristus Pán samú smluvu manželstva ustanovil za sviatosť, tak že bez sviatosti ani smluva manželstva není platná, to jest ona je ničím.

Pred Bohom je len tá smluva manželská platná, ktorá je sviatosťou. Keď tedy sviatosť vysťane, tak vystane aj smluva.

Dľa týchto môžeme teraz už rozumieť, že štát, ponevác není opravený a na to schopný, nemôže tie podmienky ustanoviť, pod ktorými býva sviatosť sriadená, a platná smluva uzavrená.

Ponevác privolenie k manželstvu pred zastupovateľom štátu oznámené není sviatosťou, preto toto privolenie žiadne manželstvo neustanovuje, a len za také sa považuje, ako by to bolo pred jedným alebo viac poctivými súkromnými mužmi oznámené. Mnohí sú, ktorí nemôžu pochopiť, že prečo nemôže byť platné to manželstvo, do ktorého pred civilným úradníkom stupia? Však požehnaním cirkevným nepovstane sviatosť, ale skrz obapolné privolenie do manželstva stúpiť chcejúcich, tak, že keď stránky vzájomné ich privolenie oznámili, povstalo manželstvo, keď aj prisaha po ňom nenasleduje a požehnanie ho nesprevádza. A tak vlastne nie cirkev, lež stránky samé prisluhujú sviatosť.

Toto všetko je tak, a predsa úmysel manželský pred civilným úradníkom oznámený není manželstvom.

Prečo?

Jedon kalvinský notár mi poťahom na tento bod celkom rozhorčene to odkázal, nuž či je kalvinský notár nie človek?

Čoby nie, čoby nie? Ba aj veľmi poriadny, poctivý človek môže byť. Lež na tomto poli účinkovania nemá právomocnosti, preto nemôžu pred ním do platného stavu manželského stupiť.

To jest: sviatosťný odznak manželstva a tak platnosť jeho je otázka právomocnosti. Právnik tomu ľahko porozumie. Ku príkladu môže byť neкто nie len bezúhonným mužom, výtečným právnikom, prvým rečníkom snemu, chýrečným professorom (učbárom) University, lež v jednej nepatrnej záležitosti od neho vynesený výrok není uprávnený, kdežto výrok jedného okresného sudcu, ktorý školy len tak preplával, je uprávnený. Alebo môže byť neкто súdnej stolice učným a praktickým predsedom lež jeho výrok v jednej do právneho kruhu

súdnej stolice patriacej otázky neobsiahne uprávnenia, jestli nebol v tom okrese vynesený, na ktorý sa jeho právomocnosť poľahuje. A tak ďalej. Čo aj tisíc podobných pádov by sa mohlo uviesť.

Slovom, aby manželstvo sviatosťou bolo, potrebné je, aby cirkev tú vrchnosť, alebo osobu, pred ktorou sa povolenie k manželstvu oznámi, ku tomuto pokonávaniu právomocnosťou opatřila, alebo táto aspoň uznala. Ani to neni neomyšle potrebné, aby táto vrchnosť alebo osoba kňaz bol, ba ani to, aby bol Katolík. Takto cirkev uzná aj protestantské manželstva za platné, za sviatosť, ba za nerozlučiteľné. XVI. Benedikt pápež uznal v Uhorsku aj pred protestantskými kňazmi spojené miešané manželstvá a cirkev ich za sviatosť drží.

Mnohí hovoria, že táto nauka uráža protestantské sekty, ako by skrz nich spojené manželstvá len uznaním cirkve byly platné.

Cirkev nechce nikoho obrazit s touto naukou. Ale ináč nemôže hovorit, lebo nemôže zatajit to povedomie, že Kristus jej sveril sviatosti, v ktorých ňou nadobudnuté poklady zásluh nám zdelené bývajú; a ju splnomocnil tiež prisluhovať. Keby toto jej povedomie zatajila, vtedy by medzi ty sekly upadla, ktoré ani samy nevedia: zdáľž majú ich právomocnosť manželstvá spojovať zo svätého písma alebo od ľudu odvodzovať, alebo z patentu Jozefa II-ho, či od vlády, alebo vôbec odkiaľ?

Cirkev uznáva protestantské manželstvá, nie žeby znevažovala sekty a ich kňazov, lež ponevác je matkou a nechce, aby nepočetné šlechtné a dobré duše, ktoré bez ich viny a nevedome sa v blúde nachádzajú a ktoré preto, bár aj zovnútorne odpadly, duchovne s cirkvou sú spojené, — nechce, opätujem, aby nenašly v ich manželstve božskej pomoci, milostivé účinkovanie sviatosti.

Keď sa vec takto má, mohol by neкто povedať, vtedy by aj pred civilným úradníkom spojené manželstvo platné a sviatosťou bolo, keby to cirkev uznala?

Keby uznala, bolo by!

Lež nemôže ho uznať.

Ponevác štát to tvrdí, že následkom svojej vlastnej právomocnosti má civilné manželstvo platnosť. Preto s prízvukom dodáva, že do stavu manželského sa len pred civilným úradníkom má stúpiť. (45. §.) A toto cirkev nikdy neuzná, lebo by vtedy svoje vyslanie musela zapreť.

A táto štátna právomocnosť nad manželstvom je tá vymyslenina (fictio juris), ktorá v hlavách toľkých právnikov máta a ktorá,

toľkým vážnym mužom rozum múti. Je to všetko darobné, manželstvo nebolo nikdy štátnym úkonom. Nedá sa následkovať z pojmu štátu, nemôže sa vykázat vyslanie ani od Boha, ani od ľudu, o proti nemu sa vyslovuje dejepis tisícročia.

V tomto bode sa tedy nemôžu usjednotiť štát a cirkev. Kto iné hovorí: buď nerozumie dobre otázky, alebo neuprimne hovorí.

Čo sa má vtedy stať, jestli by sa nejaké manželstvo dľa civilného zákona mohlo spojiť, dľa zákona náboženstva ale je zakázané? Ktoré sa musí poslúchať?

Pred Katolíkom to nemôže byť ani otázkou, že sa radšej Boh, ako človek musí poslúchať. To jest, to sa musí nasledovať, čo náboženstvo prikazuje, lebo zákon náboženstva je zákon Boha; zákon štátu ale je zákon ľudi.

V takomto páde tedy, jak je to možné, musí sa získať povolenie cirkve, jestli sa ale nemôže, vtedy sa musíme uspokojiť a túto smluvu neslobodno uzavreť, ponevác pred Bohom a dľa svedomia by to nikdy nebolo manželstvom, len súložníctvom. A v tomto väzí nebezpečenstvo toho civilno-manželského zákona, ponevác zvädza ľudi, aby také smluvy uzavreli, ktoré sú pred Bohom zakázané a nezákonné a s tým ich teší, že zákonnými manželmi budú pred štátom. Bohužiaľ, mnohí náruživosťou zaslepení sadnú na tento lep. Zapovrhnu učení náboženstva, spojajú sa pred civilným úradníkom, ačkolvek znajú, že je to pred Bohom neni platné.

Čo bude následkom tohoto? To, že títo nešťastníci, kým sa len nerozídu, nemôžu pristúpiť k zpovedi, sviatosti ani len na smrteľnej posteli nemôžu prijať, a keď ich v tomto hriešnom sväzku smrť zastihne, mrtvola ich nemôže byť cirkevne posvätená, ani kňaz, ani posvätné zvony cirkve ich neodprovodia k ostatnému odpočinku, a prach ich nebude odpočívateľ v posvätnnej zemi, čo aj grófi alebo ministri boli. Takáto matka ani ovádzaná (uvedená) byť nemôže, ako iné poctivé ženy; deti budú cirkevne nezákonné.

Pravda takito, keď ich hlavatosť nadíde, hovoria: dobre, ani na zpoveď neideme, ani sviatosti nepotrebujeme.

Veru áno, teraz tak hovoria, ale nech sa len tresti Božie zjavia. Ponevác hriech celkom prirodzene za pátami nasleduje trest, tento ich potom vytrezvie. Teraz by už chceli napraviť chybu. Áno, ale už aj deti majú; nemôžu sa tak ľahko rozísť. Najviac ich je nie vstave, aby dvoje hospodárenie zaopatriť mohli a povstane zúfanie, ustavičné svedomia hryzenie. Najmä keď sa hodina smrti blíži, jak hrozné povedomie

to môže byť pred súd Boží takto predstúpiť, s ktorým sa nemožno ináč smeriť, ako keď hriech opustí, a sväzok hriešny roztrhá. Toto ale neni vstave učiniť, a tak v zúfalstve musí zomreť a zatraceným byť na veky.

Kto už stál pri posteli takého umierajúceho ktorý v divom manželstve žil, — ktoré cirkev nemôže požehnať, pretože k. p. žena má svojho zákonného muža, ktorého nechala — ten zná, jaký srdce roniaci výstup je to, keď sa takýto biedny umierajúci na poslednú svoju cestu chystá a svojho duchovného otca si dá zavolať.

Duchovný otec sa dostaví a slzy roniac k trpiacemu hovorí: Milý môj synu, prišiel som k tebe, nemysli si, že snád ustávanie ľutujem, ale sviatosť som si nedoniesol, pretože ťa dotiaľ ospovedať nemôžem, dokiaľ hriešny tvoj sväzok neopustiš, dokiaľ sa nerozídete a jedon od druhého preč nepôjdete.

A umierajúci sloziac ruky prosí; otče môj, drahý dobrý duchovný otče môj, pre Boha, pre utrpenie Kristovo prosím, nezapovrhnete mnou, neodvrhnete mňa, chcem sa vyzpovedať, dajte mi rozhršenie, lebo cítim, — že zomrem.

Milé dieťa moje, ja tebou nezapovrhujem, srdečne vykonám, čo môžem; lež rozhršenie ti nemôžem udeliť, keby som ti rozhršenie aj dal, nestálo by to nič, pretože len Boh odpustí, lež len obrátenému, ktorý opustí hriech. Opusť tedy hriešny sväzok, opusť hriech a vtedy sa účastným staneš sviatosti.

Milý duchovný otče môj, nezapovrhajte mnou, neodvrhnete mňa, však som ja svätú vieru katolícku nezaprel, ani nikdy nezaprem. Smilujte sa nado mnou, ináč budem zatracený.

Hrozné to slovo, mozgom zatrasujúce!

A duchovný pastier inšie nemôže odpovedať; milé dieťa moje, ja ťa nezapieram, tebou neopovrhujem, modlím sa za teba, svolám veriacich a budeme sa spolu modliť, budeme sa všetci modliť, najbližšiu svätú omšu za teba obetujem, budeme Boha prosiť, aby ťa osvietil, aby si uznal, jak veľký hriech si zpáchal, zapovrhnuť svätým zákonom Božím, a aby srdcu tvojmu sily poprial, aby si bol v stave hriešny tento život zanechať; pretože ja len pokánie činiacim mám moc dať rozhršenie, nie ale tým, ktorí hriešny život nechcú zanechať.

A čo je odpoveď? Vykonal by som, lež — na deti svoje ukazujúc — čo bude s týmito? chudatá nezákonné neviniatka! Týto plačú, horekujú, skrúšene prosia všetci okolo stojáci. Sám ten prv tak divý muž, účastník hriechu, od srdca ktorého predtým každé napomenutie,

každá prosba, ako gulka od skaly odskočila, teraz aj on sa pustí do usedavého plaču; v oči smrti aj on skrúšene prosí. Ale veru ostatnie slovo je len predsa to: ako ju môžem teraz von vyhodit, keď som nemocný? A keď ozdravie, ako ju môžem opustiť? Kto sa bude o mňa starať? Mám si inú vziať a aj týto mám podržať? To som neni v stave!

Keď si pomyslíme, že to takto bude v sto a tisíc civilno-manželských pádoch, do ktorých na proti cirkve stúpili, a do ktorých spolu aj pred cirkvou stúpil kanon zakazuje, môžeme si pomysleť, jakým klepcom bude tento zákon pre nábožné duše!

Osmelujem sa povedať, že keby Otto Herman, alebo Gabriel Károlyi, alebo ktorýkoľvek slobodomyselný, seba za neveriaceho vyhlasujúci vlasti otec, len raz bol svedkom takéhoto výstupu, nedal by svoj hlas tomuto nešťastnému a ukrutnému návrhu zákona. — Nech ani nehlasuje naň, ktorý ducha v sebe má, lebo veľkú zodpovednosť bere na seba pred Bohom!

Pravda, že toto s mladistvým rozumom, keď v srdci oheň náruživosti blčí, mnohý nechce uznať. A keď to uzná, nevie si rady dať. A v tomto väzí hrozná nebezpečnosť duší.

Preto cirkev všetko podujíma, aby nový zákon prekazila; nie veru pre tých pár zlatí za sobášenie, s čím privrženci vlády sa nehanbili katolícke kňazstvo podozrievať. Preto sobášne peniaze kňazstvo neztratí, lebo poctiví ľudia sa aj vtedy všetci dostavia do kostola. Takto je to aj vo Francúzku a Taliansku. Ba ani by k civilným úradníkom nešli, keby ich k tomu pokutou nenútili.

Čo máme asi o rozídení sa manželov držať!

To, čo je napísané, že čo Boh spojil, to človek nemôže rozlúčiť!

To, že štát, ako nemá moci manželstvá spájať, tak nemá moci ani ich rozlučovať. Preto keď jedno platne spojené manželstvo bár aj 12 súdnych stolíc vyrečie za rozlúčené, je ono pred Bohom neni rozlúčené. A keď manželia jedon druhého opustia, ťažko zhrešia. A keby nektorý z nich do iného manželstva stúpil, toto by neplatným a nezákonným bolo pred Bohom, keby to aj pred samým ministrom bol spojené. Takýto muž, alebo žena nemôže sa dotiaľ stať účastnou rozhršenia, tedy ani inej sviatosti, dokiaľ tento zakázaný sväzok neopustí a k svojmu zákonnému manželovi sa nenavrátí.

Z tohoto všetkého vidno, že civilným manželstvom nie cirkvi alebo kňazstvu hrozí nebezpečenstvo, lež spaseniu duší.

Preto len neveriaci, ktorí na náboženstvo nič nedajú, alebo ktorí náboženstvo nepoznajú, zastávajú toto civilné manželstvo.

Z tohoto vidno, jaká je to nesvedomitá lož, že civilné manželstvo zájem štátu požaduje, ktorý musí mať prednosť pred zájmom vierovyznaní!

Nebezpečnosť duší, zúfalstvo duší, toto by bolo ten zájem štátu! Čudný pojem máte o štáte! — Hovoríte, že vy na (pochybovanie) náboženstva nedáte nič; hovoríte, že hlas svedomia v nádrách vašich už dávno zaniknul. že srdce vaše je pusté, že vám civilné manželstvo duševné trápenie nespôsobí, že vás cirkevné pokuty nesuzuujú; lež nemyslíte si, že sa už všetky duše odvrátili od náboženstva!

Zájem štátu ale nemôže so svedomiami do potyku prísť, ba ani nesmie!

Tým mámia ľud, že cirkev len dotiaľ odporuje civilnému manželstvu, dokiaľ není zavedené. Keď je raz uvedené, vtedy že sa uspokojí, a ešte aj napomínať bude ľud, aby šiel ku civilnej vrchnosti.

Táto reč je na toľko pravdivá, že sa cirkev nezburí, revolúciu nezapríčiní, ani svojich veriacich nepoburí. Katolíctvo sa tým rozoznáva od Protestantstva, že len passívny odpor vyvinuje, a radšej samo preleje krv a podstúpi mučedníctvo, a nie ako Protestantstvo so zbranou v ruke, alebo s pomocou štátu v nucuje druhým svoju presvedčenosť.

Znajú toto aj liberálni páni ministri. Preto sa netrúfajú za prsty fahat s Protestantmi, lež tým víťaznejšie hádžu frčky Katolíkom.

Všakver o zasvätení dňa Svätého Štefana znejúci predpis na pozýv Protestantov chytro odvolali, lež predpis Čákyho nemôžu nazpäť vziať, ponač by vtedy znivočený bol. Ako by vážnosť jedného ministra bolo vážnosťou štátu. Ostatne cirkev je matka. Pred velebnou hodnosťou matky sa pokloniť a meč do pošvy strčiť, je pre bohatierskeho muža žiadna zneucta.

Lež sredovek pravdaže sa pominul a s ním aj bohatierstvo!

Aj to je pravda, že kde je civilné manželstvo zavedené, tam aj cirkev napomína svoje deti, aby poslúchaly zákon, lebo ináč veľkým nerestám a mnohým núteniam budú vystavené. Manželstvo ich štát neuzná, deti ich bude za nezákonné držať, z otcovského dedictva ich vytvorí, nekedy sa aj prísny peňažitým pokutám vystavia. Cirkev na toto všetko upozorňuje svoje deti, lež vždy to pridá, keď aj pôjdete k civilnej vrchnosti, to je nie manželstvo, to je len jednoduché oznámenie.

To je tedy lož, že cirkev civilné manželstvo uzná, s ním sa uspokojí. Je to uspokojenie,

keď takýchto k sviatosťám nepripustí, im každú vonkajšiu úctu, požehnanie, zasvätenie, zvonenie atď. odopre? A že je to tak, opýtajte sa prímaša, opýtajte sa vysokoučených profesorov university. Že je to aj v cudzozemsku tak, opýtajte sa kohokolvek, kto cudzozemsko pochodil a veci týto pozorne sprevádzal.

Netreba tedy, liberálni páni, ľud mámiť, lež do drobna mu vysvetliť, že ako bude, čo bude potom; opýtajte sa ho, či ho chce, či mu treba? a keď ústavnou vládou chcete byť, ctite vôľu ľudu!

(Dokončenie budúce.)

Vojenská výprava proti Madagaskáru.

Madagaskár je ostrov v indickom mori, leží na juhovýchod od Afriky, pod horúcim podnebí, rozsiahlosť jeho je väčšia nežli Rakúsko-Uhorská ríša, veď i Francúzsku krajinu o 16-tú čiastku čo sa velikosti týka, prevyšuje. Už viacej než 150 rokov stojí pod chrániteľstvom Francúzska, lež ačkoľvek i viacej francúzskych osád na ňom francúzi založili, predsa posavad francúzi nevedeli domorodný tamojší ľud sebe získať natoľko že by sa bol vďačne vo všetkom podrobil vôli francúzskych residentov, a ačkoľvek rozličné smluvy medzi tamejšou vládou a Francúzskom v rozličných dobách urobené zrejmo dávajú právo Francúzsku, že sa ono môže aj do vnútorných záležitostí ich miešať, pri tom všetkom *Hovi*, tak sa volá tamejší ľud neraz oné úmluvy sa ani nepovšímli; ovšem tohoto je príčinou slabá francúzska kolonizátska politika; od toľkých časov boli by môhli, už aj ináč ten úrodný ostrov usporiadať. Že zľú, nedbanlivú politiku francúzi ta nasledovali už vysvitá i z toho, že, ačkoľvek ich misionári od toľkých čias tam účinkujú, predsa na celom ostrove není viacej než 100,000 katolíkov, kdežto anglických protestantov je trikrát toľko.

Včul už Francúzska vláda je silno odhodlaná, že učiní koniec odpornému panovaniu Hovov, lebo chce docela ten ostrov podmaniť a ho ku Francúzsku pripojiť. K tomu cieľu žiadala a aj dostala vláda od snemu 15 tisíc vojska a 65 miliónov frankov peňazí, domnievajúc sa, že je toľkoto dostatočne k premoženiu domorodných, ktorí tiež majú 100,000 vojska, ale pravdepodobne len na papierí, a snáď len tretina bude ledažako po vojensky vstrojená. Tu nám prichádza na um, že v minulom stolytí cisár rakúsky Jozef II. keď by bol mal lepšiu politiku Madagaskár môhol včul prináležať k našej krajine, lebo jedon náš rodák a krajan gróf Mórica Beňovský (narodil sa r. 1741 vo Vrbovom v nitrianskej stolici) po svojom úteku z Kamčatky, konečne dotúlal sa do Madagaskáru, a tak sa domorodným zaľúbil, že ho za kráľa vyvolili. Ako kráľ medzi iným prosil navrátiť sa do svojej vlasti, podpory od Jozefa II. pre svoje nové kráľovstvo. Keď by bol Jozef II. cisár tejto príležitosti múdro použil, môhli sme včul mať krásnu prekvetavú osadu, do ktorej by naši chudobní ľudia ľahko prestehovali, a predsa našimi by ostali. Madagaskár ma asi 3 milióny obyvateľov, a môhlo by tam ľahko vyžiť 40 miliónov ľudí, ponač jeho vysočiny sú docela pusté neobrabané, len vnútri sú utešené a úrodne doliny podobne rajú. Hlavné mesto na ostrove je Tananarivo; a prístavným mestom Tamatave.

Svatba ruského cára.

Petrohrad 26-ho novembra.

V ruskom sídelnom hlavnom meste dnes radostný chod sem a tam panoval. Už za včas rana zazneli zvony na všetkých kostoloch a hučaly celý deň. Zástupy v dobrej vôli po uliciach sa hiemždily; ulice však pre veľký smútok okrášlené neboly. Na nevskom prospekte len sa tak černelo od ľudí a pred zimným palácom bol veľký stisk. Trnáce byly preplnené, ba i na strechách domov boli zvedaví.

Slávny sprievod už o tri štvrté na dvanaštu sa pohol zo zimného paláca. Nevesta mala šaty zo strieborného brokátu, ktoré vyšívane ruže a strieborné vlákna ozdobovaly. Cárka vdova mala na sebe biele ruské národné rucho. Cár bol oblečený do červeného rucho gardického husára. Obecenstvo radostne vykrikovalo hurrah od Nevského prospektu až po Kazánske námestie. Čestný voz, v ktorom mladoženisi sedeli, bol na červeno a čierno maľovaný, zapriahnuté boli doňho štyri šedé kone a okolo neho na koňoch išli do národného rucho oblečení zemani. Cár a jeho nevesta prívětivo na ľavo i na pravo sa pozdravovali a usmievavo patrili, jak sa usiluje petrohradský ľud k ním sa zblížiť.

Počasié nebolo síce priaznivé tejto skvelej paráde, len neskoršie zablesklo slabé slnko. O 12 hodine päťdesiat jedon výstrelov z diel oznámilo, že sa celý dvor pohol do kostola.

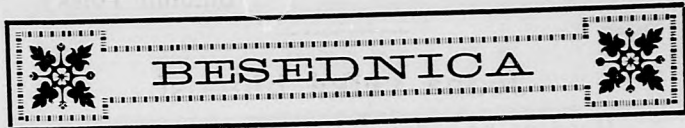
Nevestu viedla vdova cárovna; za ními nasledoval dánsky kráľ so svojou manželkou, grécky kráľ so svojou manželkou, hesenské veľké knieža, sachské-koburgské knieža so svojou manželkou, valeské knieža so svojou manželkou; k ním sa pripojili mnohí generáli, diplomati, senátori a dvorani.

V kostole údy svätého snemu, arcikňazstvo, ministri a údy diplomácie so svojimi ženami čakali na panovnícke osoby. Cirkevné obrady započaly sa o 12 hod. 20 minutách. Keď panovníci vstúpili do kostola podali im kríž a svätenou vodou ich pokropili.

Sobáš takto sa stal: Janišev kňaz trikrát zamenil prstene mladoženichov; mladoženisi zažali sviece pomarančovým kvetom obvité, načo kňaz štolou zaviazol ich ruky. Chor začal spievať; neženate veľké kniežatá a grécky korunný dedič obchodili mladoženichov, korunu držali nad ními; potom požehnali mladoženichov a sobáš sa dokonál.

Po cirkevných obradoch mladoženisi prijímali gratulácie. Na to sprievod tou istou cestou sa vrátil, len že včul cárka pára šla po samom predku. O dvoch hodinách cár a cá-

revná išli na čestnom voze do Kazánskeho chrámu na podakováce služby božie, po službách božích vezli sa do Aničkového palácu. Po sobáši v malachitovej siení byly raniny, pri ktorých ale cárka rodina nebola prítomná.

Vzdych.

Hojže Bože, Bože večný,
Vzhliadni na nás úbohých!
Ktorých srdca tyran mečmi
Seká v hnevoch surových.
Vystri nad nás ruku tvoju,
Nad sirôtky tlačené!
Ozbroj silou duše k boju,
V tupých bóloch zmarené.

Trápne farchy, trpké žiale
Nechala nám biedna mať.
V tvrdých prácach, múdzach stále
Nútení sme hrdlovať.
V psote, krivdách žriedlo viery
Jediná je slasť naša,
A zákratník, diabol čierny
I o tú nás donáša.

Hojže Bože milostivý
Sotri horké slzy nám!
Chráň otroctva vršky, nivy,
Udeľ pevnosť rodinám.
Hľa Lucifer žalár chystá,
Do priepasti nás ženie;
Divo tryzni, vraždí Krista,
Jeho zákon, učenie.

V bahno sáču sväté práva,
Putá kujú svedomiu.
Rýchlo klesne kríža sláva,
Už-už shltne parom ju.
Smutno zúria vzdychy naše,
Stoní stráne, dúbavy;
Tie pahorky, bujné paše
Zničia vlci pažraví.

Hojže Bože, dobrý, silný,
Pohni blesky, víchrice!
Prilni ku nám verným, prilni,
Rätuj Pána vinice.

*Stroskot pýchu lotrov lestných,
Ukáž strely, moc neba!
Nechže sa skvie prápor čestných,
Cirkve sviatosť, veleba!*

Dlhomir Polský.

Jedna veľká hlúposť.

Hneď na počiatku vyznám, že tú veľkú hlúposť som ja spáchal s tým, že som skúšku zrelosti so skvelým výsledkom zložil.

Keď by som sa bol prvej obznámil so zmyšľaním môjho strýca Petra a s tým spôsobom, podľa ktorého on ľudí klasifikuje, to by sa nikdy nebolo prihodilo, ale keď som sa s ním obznanil, už bolo neskoro.

Písmo »tú veľkú hlúposť svedčiace síce ešte by bolo možno bývalo zničiť, ale moju chybu už nebolo možno napraviť. Pre toto znovu by som sa bol musel narodiť. Moja mať ale práve preto ma na tolko ľúbila, že keď i boia mohla učiniť, nebola by ma znovu porodila; ja ale som natoľko ľúbil moju matku, že keď by som sa bol mal znovu narodiť, ani vtedy by si nebol inú matku vyvolil.

Tak tedy na veku na mne musela ostať tá hana môjho strýca Petra, že som ja veľký blázon.

Kto na inom pozná, že je veľký blázon, ten nevyhnutne musí byť múdry človek; lež ja som ho preto len v mojom devätnástom roku poznal, lebo, že som ho ako maloletý videl, prv nežli sme sa ďaleko jeden od druhého rozišli, na to som už nevedel sa rozpo-
menúť.

Keď som moje svedectvo zrelosti domov priniesol, moja milá matka od radosti skoro ma zedla. Snáď i sama sa toho obávala, že neskoršie ma ešte zje; poslala ma tedy k jednému príbuznému menom Petrovi Dholuckému, aby som tam ostal, pokým sa jej láska trochu utíši. Možno síce, že s týmto posolstvom aj iný úmysel mala, snáď ten, aby som sa obznanil s chovanicou môjho bohatého strýca, s malou Eržikou.

Ponevač však o tomto potajomnom úmysle som ja nič nevedel, vďačne som sa nepohol na túto ďalekú cestu. Pravda, že som ja len z chýru znal môjho strýca, predsa som mu nebol náchylným, lebo len toľko som počul o ňom, že je priečný a že s našou rodinou je ustavične v hneve. Myslel som si tedy: lepšie bude, keď ma mamka zje z lásky, než keď ma strýc zhltnie z nenávisťi — a zostanem.

Nepomeriteľný jeho hnev naproti našej rodine z toho sa počal, že ani môj otec, ani moja matka nešla na pohrab jeho ženy. A ver môj otec práve vtedy chodil vonku po Anglicku, chcel poznať žiaľne pomery, matka moja ale len z novin sa dozvedela, že Dholuckú — pred týždňom pochovali.

— Vidiš, synku, nás nenávidí ten starý, rekne mi matka, keď ma núkala k návšteve; — ty ale snáď by si ho môhol smeriť. Keď uvidí tvoje dobré svedectvo, myslím, že ňa bude mať rád za to. Potom i tú malú Eržiku môhol by si poznať, ktorú ešte ani my sme nevideli.

— Jakúže Eržiku rozumiete, milá mamko?

— Chovanicu, tvojho strýca, synku. Len z chýru sme očuli, že ju dáva vychovávať u anglických panien v Budapešti, že je veľmi rozumné, vlúdne, dobré dievčaťko, že je zorničkou starého.

— Nuž prečo ste mi hneď neukázala lesík milá mamko, pravím so žartom — keď chcete vlka pustiť.

Keď by ste takto bola započala, už by som dávno bol na ceste.

— Nono, furták, len aby ňa nevyhodili von, lebo od tvojho strýca i to vystane.

— Ale milá mamičko, včul už pôjdem, keď ma i doista vyhodí. Len po odchode prišlo mi na um, že snáď predsa nebolo treba tak veľmi sa mi ponáhľať; lebo jestli že chcem získať si môjho strýca, ktorý má 2000 honov a zriedkavo zlú povahu a chcem si získať tú malú jeho chovanicu, ktorá má dve tisíc povabov a zriedkavo dobrú povahu, vyplatilo by sa lepšie sa pripraviť a tak sa pohnúť na takéto vydobytie. Medzi-tým hneď som sa uspokojil, snáď i ten priveľký samocit a to povedomie, že cez dve stolice musím cestovať, pokým prídem na Dholúku, tedy budem mať dost času potiaľ plány robiť.

Ale veru sotva som jedon plán spravil, (v ktorom som chcel svojím samocitom podmaňovať), predstavila sa mi hrdá postava môjho strýca a prečarbila ho. Zas potom inší som ukoval v ktorom moja krása by bola mala hlavnú rollu hrať, ale vtedy zas zjavila sa mi Eržika s tisíc jej krásami a zahánbene som sa utiahol do jedneho kúta vo vagóne. Tak potom čím ďalej som na ceste sa dostal, tým viac som sa opozdil s mojimi plánmi. Včul už som sa ani toľko nebál strýca, ako Eržiky. Vo škole s dvojimi neznámymi (číslami) pracovať, to nebolo nič, ale v živote ako odliem tieto dve neznáme?

Opravdu zdesil som sa, keď konduktor vykrikoval a ma prebudil z mojej zahruženosti. Dholúka, jedna minúta!

— Darmo! včul už som tu, musím voisť, riekol som si mimovolne a tak na hlas, že i jedon jakýsi taký skladník na železnici počul.

— Ku komu ráčite ísť? pýtal sa ma vlúdne.

— K pánu Veľkomožnému Dholúckemu.

— Práve tu je na stanici, dováža vlnu. Toto je jeho koč! Nech sa vám ľubi voisť do úradu, tam ho najдете.

Čo som mal robiť? Len som vošiel.

Môjho strýca ľahko som mohol poznať, lebo z troch ľudí v úradnej izbe len jedon nemal uniformy; keď som ich vôbec všetkých pozdravil, obrátil som sa k nemu.

— Dovoľte pane, pravím mu bojazlivo, — aby som sa vám mohol predstaviť. Já som Viktor Hranatý zo Zemánskej Dediny.

Už som to nemohol dopovedať, že som prišol k úcte jemu, ponevač skoro surovým hlasom ma pretrhol.

— Ty si Viktor Hranatý zo Zemánskej Dediny? pýa sa drsnatým hlasom. A ja kto som? Či som ti ja neni strýcom? Kto ňa naučil na to, aby si ma pánom nazýval?

— Prosím za odpuštenie, milý strýčku! zahanbene som sa zajakoval, myslel som si, že sa lepšie chcete presvedčiť o tom, kto som, prv nežli by ste ma za rodinu prijal, preto som so sebou priniesol i svedectvo moje a preto som sa neopovážil hneď s takým dôverným oslovom sa predstaviť, a ktorý predsa tak dobre padne môjmu srdcu.

— Dobre! dobre! Len sa už toľko nevyhovárať. Poznám ňa z tvojích ľahov, servus, synku, vitaj!

A starý ma objal.

— Len trochu buď trpezlivý, potom ňa zaveziem, lebo spolu s tebou chcem ísť.

Neni tak zlého srdca ten starý, myslel som si, pokým on svoju vec stranivá vlny dokonal. Alebo snáď len tu pred cudzými chcel ukázať príbuznú lásku.

Nuž, veď uvidíme!

Keď sme sa už usadili vo voze, na ráz ma oslovil ten starý:

— Vidím, už i fúzky ti dosť hodne vyrástly, skoro ani sa neopováži ťa božkať pre ne Eržika. Je pravda, ty ju snáď ešte ani z chýru neznáš, tú malú bosorku, či nie?

— Mnoho krásneho som už očul o nej.

— Lež jej potom to nepovedz nejak, lebo to konečne ešte uverí, že je to všetko pravda.

Neriekol som nič na to, len som sa rozmýšľal, že čo mám povedať tej mojej neznámej sestričke.

Ináč práve vtedy sa obrátil náš voz do dvora kaštieľa a postál pred hlavným vchodom.

— Doma sme, synku, riekol strýc Peter, vtisnúc ma dverami pred sebou. Postoj že, hneď zavolám tú malú peciválku, dozaista bude v kuchyni.

Eržiku však nebolo treba volať, lebo na krik sama prišla a opravdu veľmi sa dívala, keď ma videla.

— Ejhľa, tu je, mladý priateľu, koho hľadáte, riekol strýc dráždivo.

Zas potom obrátil sa k malému začervenenému dievčatu, reknúc:

— Slečinko dozaista lepšie znáte tohoto mladého človeka z Pešte, než by bolo treba ho vám predstaviť. Veď keď by ste sa jedon druhého neznali, dozaista nebol by prišol za vami a tak rýchlo.

— Ale čože hovoríte tatinko? praví urazeným hlasom až po uši začervenené malé dievča. Já som tohoto pána ešte nikdy nevidela.

A strýc Peter tešil sa nad naším zmätkom.

— A veru keď už za tebou prišol, musíš ho božkať.

— Ale, tatinko!

— Hahaha! Chceš utiecť? Nuž si ty pekné dievča, môžem povedať! Poď sem ty malý šašok a božkaj tvojho brata; veď to neni mladý pán z Pešte, ale tvoj starší brat.

My sme však i na mnohé povzbudzovanie len si ruky podali, s tým sme sa na dvoje rozišli, lebo ma strýc vtiahol ku sebe.

— Nuž synku, včul už rozpovedz mi, kto si, čo si? Očul som, že si do školy chodil až si bol mládencom.

— Áno, strýčku! Včul som zložil skúšku zrelosti.

— Čo si urobil? praví hnevliým hlasom, ako keď by som mu bol povedal, že som mu podpálil holohumnicu. Zložil si skúšku zrelosti? Urobil si hlúposť, to ti pravím!

— Ale pán strýčku, s výborným výsledkom...

— Neobviňuj sa ďalej! vskočil mi do reči ohnivo. Keď si výborným výsledkom zložil, tým horšie! I medzi diabliami najhorší je ten prvý!

Keď by ma studenou vodou boli za krk obliali, nebola by tak rýchlo vystydla vomne láska naproti môjmu strýcovi. Hrozne zle to padlo môjmu srdcu, že načo som tak hrdý bol, to je jemu hlúpostou. Skoro bol by som lúbil mu nejakú surovosť povedať, ale na jeho šťastie predišol ma.

— Včul už tedy čože bude s teba? praví ani sa neobrátiač ku mne, akoby ani mne nebol predložil tú otázku. Snáď budeš služným amerických vystehovalcov dovážajúcim, vládnym komisárom čangov, osadačujúcim, ministerským štátnym tajomníkom krajinskú výstavu usporiadajúcim, komisárom Tisu regulujúcim, filoxerný špehúň, sirotským otcom, strážnym v muzeume, dozorcem nad lutriou, kráľovským notárom, peňažným listárom, srbským dvorným-kňazom, hlavným pokladníkom v sporiteľni? Ako si započal všetko týmto

môžeš byť, môžeš na to tvôj rozum raffinovať; ale já, tvôj strýc pravím, že počestným človekom nemôžeš byť nikdy!

Já som nevedel, prečo vypočítal strýc tieto menšie-väčšie úrady a prečo tak jedovatým hlasom; len to som cítil, že ma nekonečne urazil a keď ho po dobrodruky tu nenechám, ešte mu také nečo poviem, že ma v skutku dá von vyhodíť z domu.

— Bláznovstvo si urobil, synku, já ti len toľko pravím. Ale viem, že ťa otec na to napomínal, ani ti to za zlé nemám. Lež jedno môžem ti odporúčať. To ti odporúčam, aby si sa ďalej neučil, lež choď za oráčmi a keď tvoju usilovnosť uvidím, budem vedieť, na koho mám nechať mojich dve tisíc honov.

— Mne nenechávajte, strýčku, lebo za toľkú cenu, koľkú odo mňa žiadate nekúpim ich nikdy. Aby som sa ďalej neučil, to nie dve tisíc honami lež ani dvestokrát tisíc honami neni možno prekaziť.

Možno si predstaviť, že týmto mojím vyjadrením na raz som koniec učinil pohostinskej srdečnosti môjho strýca a môhol som sa naspák pohnúť.

Starý na mňa hľadel prísno a len toľko povedal:

— Taký si ako tvôj otec, nech bude i tvôj osúd taký ako jeho! Ani od jedného som nežiadal, aby za darmo vyplnil moju žiadosť; ale ani vy nečakajte odo mňa nikdy, aby som sa riadil podľa vašich panských chutí.

Potom vstal a vyšol.

I já som vyšol, aby som sa shováral s Eržikou, jej porozprával našu svadu a následovne môj rýchly odchod.

To malé dievča s plačom hľadalo starého všade, ale nikde nebolo možno ho najst. I mňa prosilo, aby som len dočkal strýca, že ona nás potom pomerí, ale já som veru pre starého ani minutku nečakal.

Na druhý deň som už bol doma a moji rodičia sa tomu ani nedivili, že som tak rýchlo vykonal návštevu.

Za dobre uznali, že som moju budúcnosť neobeťoval vrtochu môjho strýca. Lebo i moji rodičia spolu i so mnou sväte verili, že raz so mňa veľký muž bude.

Ďalej som sa učil a sotvá že som dokončil právny učobný beh: dostal som sa do snemovne. Že ako, to až po dnes ani sám neznám, ale to viem, že vtedy vznikla moja zlá hviezda.

Keď môj strýc očul, že som ostal ablegátom s programom vládnej stránky, písal mi list, v ktorom sa usiloval mi hovoriť na srdco, aby už dosť bolo, aby som sa naspák vrátil, já som ho však len vysmial.

U vlády bol som v milosti a ponevác bol som ostrozraký mládenec, nezadlho vymenovali ma za komisára proti trachome (nemoc očí). Celý úrad otvorili pre trachomu a pre mňa. Nemoc síce sa nerozšírila na viacej než na niekoľko sto ľudí; ale oprotivná stránka ustavične tupila vládu, že navzdor mnohých útrat, predsa nezná ju prekaziť. I konečne bola prinútená vláda — ponevác mne dávali príčinu — mňa odstrániť a iného vymenovať. Vyšetrenie zaviedli, ktoré objasnilo, koľké útraty stálo štát prekazenie, aby sa trachoma ďalej nerozširovala. Já som síce z týchto útrat ani groša nevidel, ponevác mne podriadení úradníci všetko zpreneverili a z Ameriky poslali jedno písmo, v ktorom všeliaké železničné a námorné vozové útraty vypočítali; ale príčinou predsa len já som bol. Mojm šťastím bolo, že sme spolu s otcom dobré kortešacke služby vláde preukázali, lebo preto nedopustila ma padnúť, lež radnej napredok mi pomáhala. So srbskou vládou vtedy súc veľmi za dobre, keď raz Milan bol v Budapešti, ministerský predseda odporúčať ma mu

za tajomníka. Ani mi tam zle nebolo. Nezadlho som dostal takový rád a zostal som vnútorným tajomným radcom. Avšak, ačkoľvek nič bláznivého som neradil kráľovi, to už ale práve nie, aby sme Srbsko opustili, ráz predsa musel som sa prebudíť na to, že ideme.

Určite započal ma zlý osúd prenasledovať. I doma podozrievými očami hľadeli na mňa; nahliadol som, že rýchlo musím nečo vykonať, ináč prvej-neskorej vymyslia, že moje meno je ztratené.

Vo vládnych kruhoch som očul, že braziliánsky cisár potrebuje jedného dôverného človeka. Už sa i dozvedali po takomto i tuto i tamto, ale posavď sa nikto nenašol.

S podporou mojích kamarátov, ktorí za času môjho komisárstva proti trachome boli v mojom úrade, podarilo sa mi doodporúčať sa k Don Pedrovi a ostal som ministrom okolo jeho osoby. Tak sa mi zdálo, že ma celá krajina ľúbi, a už sa mi o tom začalo snívať, že snáď budem i nástupcom cisára.

Vtedy som poprvý ráz písal môjmu strýcovi Petrovi. Vychvaľoval som sa mu s mojím skvelým stavom. Skoro s opovržením som mu hovoril o 2000 honov, za ktoré by som bol musel obetovať svoju včulajšiu slávu, v ktorej i na zemi 2000 miliónov honov môžem rozkazovať páňovi i sluhovi.

Takéhoto obsahu bol celý list.

Strýc Peter mi len toľko odpísal, že: po západe chváľ deň. Huncútskeho človeka prv neskôr dostihnú, ako chromého zajáca. Čo je cudzé, to je psovo. Kto je inému sluha, ten je len sluhom, keď by hospodárom bol i cisár. Ešte on to dožije, praví, že i ten kúsok zeme dostanem len z milosti, do ktorej ma po neslávnej smrti pochovajú atď.

Dobre som sa zabával na liste môjho strýca Petra, a som lutoval úbohého, že tak zatvrdivo nechce veriť mojej skvelej budúcnosti.

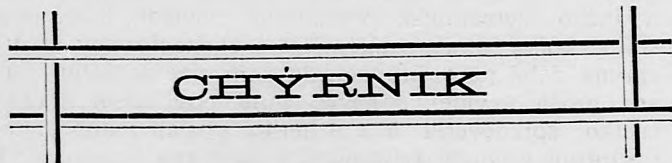
Ale ozaj dlhé časy som sa neskľamal!

Asíce o niekoľko týždňov, ako list strýca Petra prišiel do Brazílie, vypuklo to hnusné povstanie, ktoré roztrieskalo cisársky trón a toho statočného dobrého panovníka zbavilo krajiny. Jemu síce dali za vynáhradu niekoľko zobrácnych miliónov, ale nám, ktorí sme jemu na blízko boli, ani jedného haliera. Jeho zaviezli do Španielska, mňa ale vyhnali na jeden ostrov medzi Iudožračov.

Čo to tu bude so mnou? Kam sa podely moje skvelé sny! Či sa ešte jednúc vyslobodím? Na papier do jednej prázdnej sklenice skrytý som síce napísal pre veľký svet, že kto som a kde som; ale či ju nekdý vytiahnu z tých nesmierných vôd? A či ma odtiaľto vyslobodia, prv režli ma Iudožraví divoci najdu a zožrú.

Hej, milý môj strýče Petre, či ste mal pravdu, keď ste to povedal: Veľkú hlúposť si urobil!

F. K.

— **Kráľovské vyznačenia.** Kráľ Dr. Jánovi Salzbauerovi kňazovi to rádu piaristov riadnemu na hlavnom gymnáziume a mimoriadnému učbárovi na universite v Koložvári rytierský kríž radu Františa-Jozefa, a Justinovi Popovič hlavnému notárovi mesta Duly zlatý záslužný kríž s korunou daroval.

— **Naša kráľovná Alžbeta** ako sa z Viedne oznamuje pohla sa na cestu do Algiru (v Afrike); spolu s ňou cestujú major Berzeviczy, grófka Sztáray, novovymenovaná palácová pani, Claudy a Teifalik dvorní radcovia. Kráľ a kráľovná prišli desať minútami pred odchodom vlaku na južnú stanicu. Kráľovná predstavila grófkou Sztaray kráľovi, ktorý grófke potom podal ruku a vlúdne sa s ňou rozprával. Kráľovná potom sadla si do dvorného voza, kde sa kráľ rozlúčil s Jej Veličenstvom. Kráľovná z Triestu na Yachte Miramar pocestuje do Algira, kam 5-ho decembra príde. Kráľovná až do jara ostane v Afrike.

— **Arcikňažna Štefánia** vdova po korunnom princovi s dcéručkou svojou Alžbetou odcestovala do Abbazie, kde ostane do Vianoc.

— **Zdravica starej matky.** Anglická kráľovná onehdy vykonala zaujímavý diplomatický úkon, nie natoľko ako kráľovná, lež ako stará matka. Pritom obe, ktorý dala kráľovná vo Windsore v deň svatby ruského cára, stará panovníčka, ktorá bola veľmi dobrej vôle — odchyliac sa od svojho obyčaja — pozdvihla sa na vrchu stola a obrátiac sa k údom ruského veľkého poslanstva zdravicu povedala týmito slovami: „Pohár môj pozdvihujem na zdravie Jeho Veličenstva ruského cára a na zdravie Jej Veličenstva cárovnej, mojej miliej vnučky.“

— **Balážfalvský arcibiskup.** Z Lugoša nám píšu: Jaknáhle prišiel chýr, že úradné noviny sdeľujú vymenovanie biskupa dra Viktora Mihályiho za arcibiskupa do Balažfalvy, dostavily sa mnohé deputácie, aby pozdravily arcikňaža. V mene politickej pravomocnosti nadžupan Imrich Jakabffy pozdravil arcibiskupa, ktorý odpovedal, že ako posavď, tak i na budúco vždy na tom bude, aby bol verným sluhom štátu i cirkve. »Podľa mojích náhľadov, praví, záujmy národa len možno opravdive napomáhať, keď medzi cirkvou a štátom úplná svornosť panuje.« *Sluha cirkve len vtedy plní opravdive svoju povinnosť, keď podľa svojej možnosti podporuje i politickú vrchnosť.* — Arcibiskup budúci týždeň pôjde do Viedne k nunciusovi, aby vykonal formality s jeho vymenovaním spojené. Vlasi uzavreli, že na jeho úctu dajú faklový pochod.

— **Keď je mašinista opitý.** Medzi Hódmezővásárhelyom a Szegedínom v minulú nedelu na úsvite stalo sa hrozné nešťastie na železnici. Jedon opitý mašinista zo segedinskej stanice s bláznivou rýchlosťou hnal za osobným vlakom čísla 3103-ho, ktorý sa pred polhodinou prvej pohol zo Segedína do Vášárhelyu. Zo Segedína hneď telegrafovali na medzi padajúce stanice, lež upozornenie nič neosožilo. Rušeň sotvá o polhodinu u stanice Népkertu dohonil osobný vlak a s takou silou sa s ním stlkol že skoro všetky vozy na pazderie byly rozdrúzané a rušené na vnivoč vyšly. Na šťastie len málo cestovateľov bolo na osobnom vlaku, ktorý inokedy na tejto čiare preplnený býva. Mašinista a jedon cestovateľ na druhej klase utrpeli ťažké poranenie. Týchto na stanici opatrujú. Okrem nich ešte dva cestovateli neznačne boli poranení. Následkom tohoto srazenia na segedinsko-veľkováradsko-solnockej čiare obchod zastál. Zo Segedína išli robotníci na divadlo miesta, aby trosky vozov z kolajnic odpratali, čo sa im do večera aj podarilo.

— **Narodil sa s bajúzmi.** V obci Vencsellő (sabolč. st.) porodila manželka istého Štefana Makkoš úplne vyvinutého chlapca ktorý mal pekné bajuzy a bradu. Novorodený zomrel na druhý deň, ale stoličný lekár porobil poriadky, aby sa jeho mrtvola dostala do stoličného museuma.

— **Shabané rumuňské bežné spisy.** Z Brašova poslaný bol po tieto dni do Šipetry, obce to v temešskej stolici, jedon obalík spisov. Podozrivý vrchnosť shabala, otvorila, a v ňom nalezene spisy zaslané boly ku temešvárskej poštovej direkcii, ktorá zas odala ich štátnému pravotárstvu, aby ich tože preskúmalo.

— **Zutekalý muž.** V torontálskej stolici, v obci Neró po tieto dni sa stál zábavný prípad. Mojžiš Krišan tamejší roľník spolu so svojou polovičkou vyviezol sa do chotára. Keď už ďaleko boli od dediny, Krišan objal mladú ženu a vyhodil ju z voza. Potom pošibal kone a odohnal tak, že od tých čias ani chýru ani slychu o ňom. Nevesta oznámila to žandarmerii, kde vyprávala, že muž jej dozaista pre testínu zutekal, s ktorou sa nijako nemôhli snášať. Nevesta ináč len to si žiada, aby naspák dostala voz, kone a hodbabnú šatku, ktorá na voze ostala, a že ona nedbá, keď sa muž ani ne navráti. Snáď predsa nie len pre testínu zutekál hospodár Mojžiš Krišan.

— **Obrovský had v Novej-Vsi.** V Novej-Vsi (Igló), z tamojšieho zverinca zmizol obrovský had. Majiteľ zverinca tvrdí, že mu ho ukradli, obyvateľstvo však hovorí, že ten obrovský had utiekol. Včul v meste je všeobecný strach, každý so strachom očakáva, že kedy sa už stretne s tým obrovským hadom.

— **Velikánska ryba v Dunaji.** Pri Oršove srbskí rybári chytili po tieto dni veľkú vyzu, jakej už dávno nevideli. Vážila 170 kilogrammov a dlhá bola skoro na štyri metre; kaviaru v nej našli 37 kilogr. Stála asi 450—500 zl. Túto hrôzu, ktorú mnohí obdivovali, dovezli ju na predaj do Budapešte.

— **Strelil si do srdca.** Ludvik Pap, zámočnícky to tovaryš vo svojom bydle pod číslo 9 Kemény Žsigmond ulici si do srdca strelil a na skutku zomrel. Pred samovraždou napísal tri listy, ktoré potom dal na poštu. Jednu kartičku našla uňho polícia, na ktorú napísal tieto slová ten na smrť sa chystajúci: »Za môj skutok na nikoho sa nežalujem! šetrite mojích rodičov!«

— **Odpravenie anarchistu.** Z Barcellony (Španoľsko) sa oznamuje že tam anarchistu menom Salvadora zmárnili. Nič pamäti hodného sa neprihodilo. V ostatnom okamžení ten odsúdený na smrť vykrikoval: Nech žije anarchia! a započal si spievať.

— **Zbojnícka slečna.** Z Brüsselu sa telegrafuje: V Mensi nocou statkára Juffean zavraždila jeho vnučka a potom ho ozbijala. Vraždelnica s korisťou, ktorá asi na osemdesiat tisíc frankov obnáša, utiekla do Anglicka.

— **Neverná služka.** Alžbeta Račka svojmu hospodárovi Alexandrovi Friedmann sa vlomila do kasne a odtiaľ 400 zlatých hodné klenoty ukradnuvše utiekla; polícia ju hľadá.

— **Krvavé dedietvo.** Do Segedína dovedli po tieto dni žandári jedného bratovrahu. Pavel Zombori mládenec zabil svojho staršieho brata Jána, pretože tento smrťou hrozil sa svojej vlastnej matke. Bratia hospodárili ešte v majatku ich matky, čo už od dávna urážalo Jána Zomboriho. Včul, keď Pavel jeho mladší brat prišiel domov z vojančiny, na to popudzoval svoju matku, aby im podedila majatok, lebo on od týchto čias len vo svojom majatku chce hospodáriť. Stará Zomborička však nebola náchylná vypustiť z ruky úzdu, čo na toľko rozpálilo Jána Zomboriho, že chcel starú matku s nožom v ruke prinútiť na vyplnenie svojej žiadosti. Mladší brat vidiac nebezpečenstvo matkino so železnými vidlicami bežal na jej ochranu. Len raz pichol brata, lež i to dosť bolo. Jedon paroch vidly prepichol hrdlo Jánovi Zombori, ktorý hneď padol a nezadlho zomrel.

— **Samovraždelný nábob.** V Lvove 4-ho dec. odpoľudňa gróf Viktor Bachorovský veľký statkár a viacnásobný millionár odrezal si krk a na skutku umrel. Hovorí sa o ňom že bol pomätený na rozume a trpel na veľkej šialenosti.

— **Malý Rachovol.** Ersilis Treves bankár to v Miláne onehdy dostal list s takýmto podpisom: nový Ravachol, predseda to anarchického kruhu, v ktorom sa mu vyhrážajú, že mu obchod jeho vyhodia dynamitom do povetria, jestliže väčší súčet peňazí nesloží na isté miesto. Bankár vyplnil žiadosť pisateľovi listu, prv však o tom upovedomil políciu. Táto špehovala na nového Ravachola a ho aj chytila v osobe jedného 15-ročného gymnazistu. Maloletý anarchista vyznal, že listom chcel si peňazí vydrancovať.

— **Bruhopárajúci statkár.** Blízo Lüttichu v jednom lese prišli na stopu takej vraždy, ktorá veľmi upamätáva na vraždy brucho páravého Jakuba; v lese našli mrtvolu jednej ženskej a mrtvolu jedného 9-ročného chlapca, obidvom brucho bolo rozpárané. Vrahom je, ktorého už aj zdrapili, jedon na okolí vôbec známy statkár.

— **Z Pudmerie pri Trnave nám píšu:** Tunajším fárnikom dňa 2. decembra veľkú radosť pripravili horlivosť jejich, za nábožno-mravné jejich pozdvihnutie a ozdobu domu Božieho všemožne pečlivého duchovného otca vp. Jozefa Jankovič a dobročinnosť jednej dobrej duše. V ten deň totiž posviacal vp. P. Abel Egyenyessy otec františkánskeho rádu z Trnave tú novú utešenú križovú cestu, na ktorej okolo 440 zl. obnášajúcu cenu viac ako 300 zl. jedna dobrá ženička, vdova Jána Peskó v Pudmericiach darovala. Hlboko dojímavú kázeň ten istý vel. otec držal odporúčajúci križ ako utočiste všetkým biedným a utrápeným, ktorí svojho Spasiteľa volky-nevolky ve svojej križovej ceste nasledovať musia mnohorázi o tomto slávom údolí. Malbu obrázov tej križovej cesty veľmi pekne prevedla viedeňská knihupecká firma Mayer & comp. (Wien, I. Singerstrasse nr. 7.) dľa pôvodných obrazov chyrného cirkevného maliara Jos. Führich, ktorú firmu tú spolu čo najlepšie odporúčame. Nie je to prvá obeta, ktorú Pešková ku cti Božej obetovala, vidno že ako tie paničky múdre v evangeliume sa tej nebeskej múdrosti drží a svoje ušetrené groše do tej najlepšej sporiteľne dáva p. Bohu, ktorý najvyššie úroky — interest — platí za naše almužné a obeti — v nebesiach a »kde je srdco tvoje, tam bude aj poklad tvoj«, — praví sv. písmo. Nech jej to Boh mnoho rázi odplatí, jej krásny príklad iste aj srdca a štedré ruky iných otvorené k obetám na chrám Božie, ktorého krása duchovnému ako veriacim vždy na chválu slúži.

— **Ablegátska voľba** v Brezne sa vydržovala 23-ho novembra, pri ktorej gróf Albin Csáky s veľkou väčšinou bol vyvolený; kat. kňazstvo oného okresu, ačkoľvek skoro ani času k tomu nemalo, predsa vykonalu svoju povinnosť, napomenúc katolíkov, aby na židov spôsob na horespomenutého grófa, akožto na úhlavného nepriateľa cirkve kat. nehlasovalo; k tomu cieľu aj otvorený list bolo vydalo k voličom; tento otvorený list i k nám len až po voľbe bol zaslaný, preto ho spomíname; neprinášame ho len preto, lebo už není na čase.

— **Predmier.** (Trenč. st.) dňa 3-ho dec. 1894. Na základe a obsahu v „Kresťan“-ovi uverejnených dopisov „O pomocných spolkoch pre roľníkov a remeseľníkov“ s Boha pomocou a horlivosťou miestného p. farára Jozefa Szteszkal utvoril sa už spolok, vo farnosti predmierskej. Včera dňa 2-ho dec., po odu-

ševnenej a povzbudzujúcej reči, horespomenutého prevel. p. farára, podpísali naši farníci blízko 400, 10 krokových vkladkov. Občania s radosťou podpisovali tieto vkladky. Stanovy spolku k potvrdeniu sú už zaslané na patričné miesto, a úfa sa že budúceho nového roku, už začne spolok účinkovať. Nielen starší ale aj mladší ľudia, ba služobná čelaď tiež mnoho vkladkov podpísala.

— V 7. čísle „Kreštana“ 18-ho novembra t. r. medzi chýrmi bol i ten. Notár, pijavica ľudu, o Pavlovi Farnady, notárovi to v Špišskom-Podhradí, lež pred časom, ponevác pokým vrchnosť ho neodsúdila, ani my sme neni upravení nad ním palicu lámať a preto obsah tohoto článku, pokým úradne nebude dokázaný, sa odvoláva, aby sa nezdál byť plodom nenávisti, a nepripočítal sa za vinu redakcii.

— Cirkevné náradia, umelecké výšivky, kostolné a spolkové zástavy, ruchá ku sv. omši, oltárne obraze a na krížovú cestu ligotavé sviečne, biele šaty, milostné predmety, a modlitebné knižky sú k dostaniu u S z ũ t s a a jeho spoločníka, dvorných to dovážateľov kardinála arcibiskupa a primáša uhorského, ktorých my tu vrúcne odporúčame. Soznamy ceny posielajú sa na žiadosť z darma.

DOPIS.

MODOR, 1894. v novembri.

Vysoko ctený Pán Redaktor!

Ráďte, prosím, miesta popriať v našom milom časopise týmto mojím riadkom, ponevác sa z tohoto kraja ešte nikto pera nechytí, aby o našich pomeroch nečo napísal a o nich nielen bližší, ale aj ďalší svet upovedomil.

Naše slobodno-kráľovské mesto má veľmi utešenú polohu u päty Malých Karpátov. Ľud náš sa zväčša len s viniciami zaoberá, ktoré mesto zúkol-vúkol obkľučujú.

No na prírodu sa nemáme čo ponosovať, praje nám ona tu na dostač. Zbytok máme tu aj v takých, ktoré by tu i tu aj perom hýbať vedely, aby tú látku, ktorej sa tu množstvo k uverejneniu nachádza, pre nášho milého „Kreštana“ spracovaly. — Pravda, nejedon z nás povie: čože mám písať, keď človek v dnešnom čase nikdy nič dobrého neočuje? — Lepšie bude keď si pod teplú pec sadnem a čušať budem.

Nuž pravdaže sa u nás málo čo potešiteľného nachádza, keď sa na veci zo stanoviska všeobecnosti a sebeckosti dívame. Skoro v každom kúte nás len tá bezočivá difteria máta. Biedny náš stav zdravotný tu i tu ešte aj nočné krádeže okrašľujú. Naša udatná policija síce pilno bdie . . . vždy býva pánom zlodejom za pätami, lež bohužiaľ, ím len päty vidá.

Tieto dni dokončili štátni zememerači vymeranie nášého chotáru, čo sa preto dialo, aby boľy ty výtržnosti zamedzené, ktoré posiaľ z nedokonalého poznania »mojého a tvojého« medzi majiteľmi pozemkov vznikly. Práca táto vyhnala mestu asi desať tisíc korún z važku.

Vína by sa nám bolo dosť a to aj dobrého urodilo, keby nás neboly oktobrové lejaky predchytily v našich nádejách. Hrozno počalo rýchle hniť, tak, že

sme na obaračkách len tu i tu kus zdravého dola-piť mohli.

Avšak súdiac udalosti zo stanoviska tunajšieho horlivého katolíctva, pokojnou myslou môžem hovoriť, že sa naše veci potešiteľne zmáhajú. No, ono sa už aj nám brieždí počína. Vec túto síce som mal na prvom mieste zpomneť, lež držiac sa porekadla: Keď koniec dobrý, všetko dobre, podávam ju ku koncu.

Týka sa to posvätenia našej roku 1730-ho vystavenej a roku 1894-ho dokonále renovovanej káplnky k počte Sňaznej Panneny Marie. Káplnka je do kruhu stavaná s asi päť metrov vysokou kupolou a dvoma vážičkami opatrená z ktorých jedna sa nad kupolou vypína, tá druhá ale nad vchodom a malým zvonkom je opatrená.

Renovácia stála 2800 korún. Dar to nášého horlivého katolíctva v počte 1800 Krista verných duší naproti 3000 luteránov.

Káplnka táto čupí, ako ten ľubospievavý slávik v krýku, vedľa dvoch Luthera zbožňujúcich kostolov. V káplinke prebýva aj sviatosť oltárna. A tu si vzdychnime:

O sňazná Matičko,
Presväté srdiečko,
Veľká patrónka Ty našej vlasti!
Prosze nám milosti,
Od Boha večnosti,
Budže nám štítom proti všej strasti,
Oroduj za nás,
Neopúšťaj nás,
Prosíme, by si nás vždy chránila,
By nás nevery tma nezmýlila.

Ďalšia potešiteľná zpráva sa týka založenia jedného katolíckeho dievčenského ústavu pod vedením vebných mníšiek, opravdivých to družíc Ježiža Krista. Ústav tento má na takto rok vzniknúť. Zakladateľom veľkodušným tohoto ústavu je Jeho Eminencia na horlivé pričinenia sa nášého vebného pána farára. Večná vďaka ím!

Konečne ešte aj to pripomeniem, že „Kreštan“ tu posiaľ 60 odberateľov počítuje. Dajže Bože, aby nás viac bolo!

Modran.

Vysoko ctený pán Redaktor!

Nerád cestujem, nerád chodím sem-tam, lebo držím sa toho slovenského porekadla: „všade dobre, doma najlepšie“; lež potrebné je mnohokrát i svet skúsiť, lebo jestli budeme len vždy doma na peci sedieť, nepočujeme a neskúsime nič. — Skúsenosť je nám velice potrebná v našom živote, tá nás naučí svet i ľudí poznať.

I já som neobanoval, že som sa vystrojil, bárs len na krátky čas z domu svet pozreť. — Ďaleko som síce neišol, len do Žiliny, lebo finančné okolnosti môjho vačku nedopustily mi, aby som sa na ďalšiu cestu vybral; musím tak tancovať ako mi vaček hrá. — Do Žiliny železný koňik ma doviezol, kde keď som z vozňa zostúpil, našiel som tam pár z mojich dobrých priateľov.

Keď sme sa už jedon druhému požalovali, kde nás ktorého čo bolí, prešiel rozhovor na politiku; lebo dnes nielen, že páni na sneme politizujú, ale aj my si dovolíme ten luxus zapolitizovať si. Každý vedel čosik nového povedať. — Najviac nás zaujímalo, čo vyprával náš priateľ — a — z. o p. Šmialovském. — Tá udalosť je nasledujúca.

Pán tichučký Valérko po vydržanej veľkej reči na sneme za to cibílné (ako to u nás volajú) párenie a po odhlasovaní toho slávneho »Áno« jakosik unavený sa cítil v tom Budapešti. — A je aj pravda, uznám to, veď takú reč držať za civilné párenie, to neni kunšt; odhlasovať na sneme »Áno« za všetky politicko-cirkevné návrhy, to je veľké namáhanie, unuval sa mnoho, zaslúžil aby si trochu odfuknul a odpočinul, lebo po dobre vybavenej robote, sladký je odpočinok. — I náš pán drahý Valérko chcel doma na svojom majetku tento sladký a zaslúžený pokoj požívať; ale horkýže mal tam pokoj, lebo — pomýslite si len — akonáhle sa dozvedeli jeho voličia, že je doma, už mu prišli na krky a turbovali ho v jeho spokojnosti. — Asi tak 60 ích môhlo byť (ako som očul) z okolia lietavského, prišli mu zaďakovať, za reč, ktorú držal na sneme za civilné párenie a ujistili ho aby na potom nerátal na jejích dôveru, lebo oni radšej sa v chráme božom skrz svojho kňaza dajú zosobašiť, ako v obecnej kancelári pred nejakým pisárom, kde sa i pasy na koňe a voly vydávajú, jestli chce nech si len to pre seba zadrží, oni z toho nepýtajú.

Na toto pán ablegát nebol prichystaný. On povčil na sneme sa tak ticho držiaci a krotký pán Valérko náš tak sa rozhorčil a nahňeval, že svojim voličom dvere ukázal. Dobře je to takéto zapamätať a v čas volby pánov voličov na toto upozorniť.

Rád by som bol býval prítomný v ten čas u pána ablegáta, keď sa to stalo; bol bych mu pošuškal, že nielen svoju osobu aby zastupoval na sneme, ale aj voličov svojich. Budeme vidieť za civilné párenie a matriky kde dostane mandát. — V Žiline sotvá. — Budte s Boho n!
Tomáš Všaďebol.

Ctený pán Redaktor!

Gombášsky notár Ján Okál, oproti ktorému obec Sztankovany žalobu podala, nevie už ani to, kde mu je jeho múdra hlava. Ztrápený falšovaním listín, a klamstvami nevie si sám pomôcť. Treba mu mocného patróna, ktorý by ho až po samé uši zavláčeného očistil. Tento mocný patrón jeho je: Jozef Kajúch, ktorý hneď, ako počul, že miláčok jeho sa topí, pribehnúť ratovať, plávať nevediaceho. Už bol Okál pod vodou ponorený; už sa mu voda tísila do pľúc jeho, ako naraz príde kmotor Kajúch a fahá utopeného za uši, za vlasí. I behá Kajúch po Annášoch po Kajfášoch, aby miláčka od smrti oslobodil. Annáši a Kajfáši ale nemajú teraz moci zázraky činiť; nebudú môcť duchovne zomretému život auktority nazpať dať. Zvedaví sme, čo povie obec Sztankovany — keď počuje že Kajúch nie ju, ale miláčka — kmotra svojho zastupuje. A či stolica liptovská ani toľko špiku nemá, aby Kajúchovi dvere ukázala? Či v stolici liptovskej niet človeka, ktorý by obec Sztankovany zastaf vedel? Či hlavný župan je nie človek spravodlivý?

Uvidíme, či obec Sztankovany pravdu nájde, a či nepravda a klamstvo zvíťazí?!
R.

KOLLÁROVICE (trenč. st.) 1894. 30. nov.

Vysoko ctený pán Redaktor!

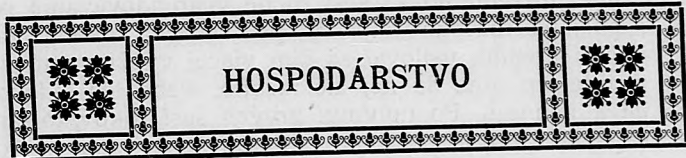
Naozaj pozhňanie Božie je ten váš »Krešťan«, veď ešte len malý čas je tomu, čo ho usilovno čítame a čo ho náš bývaly v pamäti a srdci našom vždy zostávajúci pán kaplán rozšíril a už cez inšie sklo vidíme všetkých tých našich »dobrých« pánov: počnúc

od hlavného župána až k tomu našemu richtárovi. Ej, ináč bude to už včul pri tých voľbách! Dovčulku nás na voľbu ako jaké zvieratka viedli a hnali, ale to už viac nebude. Veď ledva čakáme už na tú novú voľbu, aby sme už mohli ráz krky vykrútiť tomu našemu ablegatovi: Egrešovi. Darma tohoto roku na Štefana aj so služným popíjal si on na našej fare, darma ho aj náš pán farár tak srdečne výtál a prijímal, čo hneď krv sa nám bude cediť, my už nepoznáme ani »kamaráda«, ani inšie ciele, my oproti nemu budeme, lebo on našu drahú katolícku vieru so svojim hlasovaním pošlapal, nás zapredal, teda zapredáme ho aj my včul! Len to mi je jedno veľmi čudné, že on vždy krúti hlavu a svedčí, že »nie«, a predsa zázrak sa musel stať, keď za civilne párenie prišio hlasovať, vtedy už nekrútil, ale kýval hlavu, že »áno«. No, však Egreško náš milý, pri budúcej voľbe budeš ty ináč kývať tú hlavu!? Veď my voličia tvoji, máme už poriadky porobené, nás už ani vaše pálene, ani vaše peniaze viac od nůdzy sebou zložených prisiah a datého slova statočnosti odkloniť v stave sú neni. Včul už aj my budeme kývať hlavami, lenže už na inšieho, na »našého«!

Škoruba-Chrap Štefan, drotár.

Pre pohorelcov Prostredného-Sliača v Liptove:

Juraj Sztankonojansky z Budapešte 2 zl.
Ján Lojdl z Budapešte 1 zl.

HOSPODÁRSTVO

V predošlom (vid č. 5 a 6) pojednaní dokázal som veľkú užitočnosť hlbokoj oračky. — Novosvetskí učení roľníci napospol orú hlboko prevrstvujúcimi oráčinu pluhmi; k tomu ešte melnia podorninu podzemnými pluhy: prácu túto konajú v pozdnú jeseň, ba i v zime, dopúšťali to povetrnosť; konajú prácu túto preto, aby pod cukrovku, burgundicu, zemiaky, kapustu ťatelinu, lucernu a pod? náležito pripravili rofu. Chýrečný dochovavateľ zemiakov Henryk Dolkovski upotrebuva podzemný pluh i tenkrát, keď má okopčovať zemiaky; prv než by ích ohrnúť, dáva medziradie zemiakov hlboko podúriť podryvákou; i máva neobyčajne bohaté úrody zo zemiakov.

Hlboká teda oračka, podryvanie podornice a hojné pohnojenie prinášajú hojnú, ba často veľmi bohatú úrodu.

Naši dobrosrdeční Slováci odpytujú, keď majú spomenúť nohavice, tefa, kravu a pod? no keď príjde reč na hnoj, tenkrát neodpytujú, ale poctia ho nežným slovom: hnojček. Ani ja neodpytujem ct. Čitateľov, keď sa príberám obširnejšie rozprávať o hnoji.

»Hnoj neni žiadon svätý a predsa divy robi,« praví české prislovie. — Bez hnoja gazdovať môžu len tí roľníci, ktorí sú v tom prajnom položení, že môžu obsievať, vysádzať panenskú pôdu. — Dávno pominúly sa tie časy, čo predkovia naši na vyrúbaniškách, klčoviskách, osušených záplaviskách, trasidlách zakládali orné zeme; takéto behom mnohých rokov nehnojili; boly to pôdy s preúrodnou, hrubou vrstvou prste pokryté. Takýmito pozhňanými poliami boly v našej vlasti: roviny, nížiny pri doľnom soku Váhu, Hrona, Dunaja, Tisy a jej prítokov. Plodnosť týchto

krajov neni už viacej tak bájočná, ako bola kedysi. Roľníci Podolia uhorského nevyvážajú viacej nepriležitý ím hnoj do riek. Tak sa časy zmenily, t. j. tak vycecali tamojší roľníci špičky zeme, že sa cítí už i tam potreba povážania zemi hnojom. A čo reknúť o pomeroch roľníctva vo vrchovatých krajoch Slovenska? Nám Horniakom každoročne zplavujú oblačné vody tú trochu prsti z vrškovatých rolí; často sa stáva, že s trápením vyvezený hnoj na strmé role ztrhne burlivý leják s celou oračínou dolu do potokov; u nás neurodí sa nikdy toľko slamy, aby sa z nej potrebný hnoj dorobil. Tým väčšia je u nás potreba hnoja, čím z roka na rok viac a viac ubýva na roliach našich úrodnosti, čím menej býva potrebného steliva.

Veľká dôležitosť hnoja v poľnom hospodárstve zasluhuje, aby sme si o ňom obšírnejšie porozprávali; ja mám k tomu i osobnú príčinu.

Fare byčtickej na neodbitné moje prosby kúpil blahej pamäti štedrý biskup nitriansky Augustín Roškoviányi dve role, jednu urbársku, druhú kurialsčú čili zemánsčú; obe tieto role prevzal som v stave ozbijánom, vycecanom; obe byly od dlžšieho času arendované, menovito kurialsčá nebola povážaná za dvacať rokov iba dvakrát. Žid čo roľu túto držal v prenajme, vybral z nej posledné špičky; potom ale árendu podhodil. (Mimochoďom pri tejto príležitosti ku výstrahe vyslovujem to moje presvedčenie, že úpadku našich zemánov, mimo zpusťenia sa p. Boha, príčinou bolo: šest' ročné vyarendovávanie rolí. Prenajateľ nie súc istý, či po šest' rokoch zase obdrží árendu, usiloval sa čím viacej využitkovat' čas, z role len bral, do nej ale ničoho, alebo len ledabolo dával nehnojil. Po uplynutí prvých šest' rokov, to samé sa opakovalo, a tak bolo i potretí štvrtý raz; potom role vyhubené žid podhadzoval. Majiteľ za tie roky pána hral, árendu odberal ale aj ztrovil, ba keď nestačila, zadlžoval sa; konečne nemohúc pre nedostatok lichvy a potrebného hospodárskeho náčinia sám hospodáriť: odmárnil ako môhol kurialsčú starootčovizeň, alebo, v najčastejších pádoch, vyšla mu na bubon a prešla do rúk židovských.

Že záhubné je z role len brať a nič jej nenahradzovať, to som síce i čítal v spisoch hospodárskych, i na vlastné oči videl; no trpké presvedčenie nadobudnú som len z vlastnej zkušnosti, keď som tú židom ozbijánú roľu vzal do opatere. Mnohé stá nútno bolo vynaložiť na očistenie role od buriny: pyru a prýskyrniku, a na prepotrebnú nápravu vychudlej role hnojivom.

I v hospodárstve platné je to latínske pravidlo: „do ut des“, po našský: dám, abys' dal. Dámli do role svoju prácu, dobrý a dostatočný hnoj a výtečné semeno, plod, nuž pri božom požehnaní úfať môžem bohatú úrodu.

Z uvedeného teda vidno, že bez hnoja nemožno sa obísť, chcem-li mať radosť a úžitok značný z osenia.

Prevádzka sa síce v našich vrchovatých krajoch slovenských hospodárstvo poľnie i bez hnoja, tak rečené *prieložné*. Na vzdálených, vo vrchoch ležiacich roliach, kam vývoz hnoja je nemožný, neore sa za 2—3 roky; roľa zatiaľ tak leží, ba preleží sa, naberúc z povetria za tie roky novej plodivej sily. Miestami, kde lepšie je zem, kosieva sa taký prieloh. Za predošlých časov, kým pánsťva dľa veľmi nepriazniveho, komassačného zákona neodobrally týmto pasienky, na ktorých možno bolo vypásat' ovce: prielohy takéto košarovávaly, t. j. hnojom ovčím naprávaly sa. Do takýchto prielohov sieva sa obyčajne ovos, ktorý málo kedy urodí sa

taký, žeby dolňozemec za hodno držal pokosiť a po krkolomnej ceste doviezť ho do domu. Takéto kraje právom menujú sa *»zab országom«*; ale neprávom hrdúsi nelútostiva vláda biednych obyvateľov týchto neúrodných krajov nesnesiteľnými už daniami, a zabijá hmotne i mravne svojimi monopolovými krčmami.

Jeden vojevodca, na otázku, čo je potrebné k vedeniu vojny, odpovedal: po prvé peniaze, po druhé peniaze a po tretie peniaze. Na otázku nám predloženú, čo je potrebné k osožnému vedeniu hospodárstva, nie ináč, než ako ten vojvoda odpovieme: hnoj, hnoj, hnoj, teda mnoho hnoja.

Počul som síce i takú poznámku, že v roli zbytkom hnojenej poľiha obylie. Uznávam pravdivosť poznámky tejto, ale podmiennečne len. Pre poučenie mojích farníkov dal som vysiat' 4, pišem štyry staré holby oberanej po zrnku raže do viac ročného, hojne povážaného kapustníska, 150 □-siah veľkého. Môžete si myslieť, jak veľmi riedko bolo to posiate; susedi sa z práce tejto vysmievali. Ja som sa však pri žatve usmieval, neobyčajnej úrode sa tešil a všemohúceho, dobrotivého Stvoriteľa velebil, bo štyry križe obdržal som z tých štyr' holbí. Keď by sa bolo vysialo toľko, ako gazdovia zvykli vysievať, teda na miesto štyr' šestnásť holbí: vtedy ovšem bolo by osenie snáď ešte pred vyklasením poľahlo, ako sa mi to stalo na inej roli pár rokami predtým. Na hojne pohnojenej roli vysiali mi proti vôli rež veľmi husto; jaro sa včas otvorilo; teplota bola mimoriadne veľká; osenie do sv. Jura povyrôstlo vyše kolena a započalo líhať. Nevediac inej rady, dal som oziminu práve v deň sv. Jura pokosiť — na seno. Z uvedených tu príkladov nasleduje tá nauka, že obsievanie role riadiť sa má dľa stavu role t. j. čím lepšie je roľa vyhnojená: tým redšie sa má siať, nadovšetko tenkrát, keď sa seje včasne; naopak, do role menej úrodnej a pri opoždennej seje siať nútno hustejšie. Málo je však takých hospodárstev u nás, kde by nazbyť bolo hnoja; napospol vídaj, že nedostatočne povážajú sa role; a to je príčinou chatrných úrod u nás.

Teda len hnoja, čím viacej hnoja má mať poľný hospodár. Kde ho však nabráť, keď málo je u nás stlaniva?

Z Číny a Japonska pišu Missionári, že vídajú nie zriedka i v hodbabných šatách oblečených ľudí sbierať do košov potrúsený po cestách hnoj; vídavaju chudobných dedinčanov odnášať z mest na bídenci povesené nádoby nie milý zápach rozširujúce; hádajte, čo nesú v nich domov? Výkaly mešťanské. Pri verejných cestách cez poľia vedúcich vidno búdky na kraji roli; tieto vítajú cestujúcich, aby sa v nich skryli v čas potreby, a zanechali dar pre roľu.

Taká je v Číne, Japonsku starostlivosť o hnoj, že všetky i ty najnepatrnejšie veci, čo prehnutím v hnoj sa premieňajú, pilne sbierajú. Znám je, že Číňania dávajú si hlavy holiť (tak ako Turci), aby sa im hyd nemnožil vo vlasoch. Holičia teda i tie odpadky po holení sbierajú a predávajú hospodárom.

My najvzácnějším hnojom hlúpo pohrdame. Naše mestá zvlášte u riek ležiace — v ktorých mešťanstvo prevažne masité pokrmy poživa — vypúšťajú drahocenné výkaly ľudské do vód. To je hriech na hospodárstve poľnom páchaný. Hlavné mesto vlasti našej — na jehož okrášlenie, na jehož zábavy millióny splácalo a spláca roľníctvo krajiny, — malo by sa odvdáčovat' aspoň (no, už tu odpytujem!) hovnom tomuže roľníctvu.

(Pokračovanie nasleduje.)

Knížná polica.

Katolíckému ľudu odporúčame nasledovné knihy:

„**Kráľovná Sv. Ružena.**“ Mesačné sošity, vychádzajú 1-ho v každom mesiaci. Predplatná cena na celý rok 80 kr. (160 halierov), Spisuje Štefan Pironcsák farár v Trstenej v oravskej stolici, u ktorého sa možno predplatiť.

„**Dom Svätý**“ čili „**Život Tobiášov.**“ Domom kresťanským k nasledovaniu predstavil Karol Latasse biskupský vikár v Nancy, v Lotaringii. Cena 85 kr.

Znovu vydáva: Fr. Richard Oswald správca fary na Teplej (Lenge o. p. Bélebánya). U toho istého vydavateľa je k dostaniu: **Ružencová knižička.** Albána Stolcza **myšlienky o žoltári.** Cena jedného výtisku 15 kr.

„**Blahoslavený**“ P. Diego z Cadixu kňaz rádu kapucinského. Spísal: P. Norbert Stock. Poslovenčil: Alois Behúnek farár lančársky. K dostaniu: V Trnave u Žigmunda Wintera.

Rozmary a žarty.

K nepochopeniu.

Matka: (k synáčkovi) »Janko! múdrejší vždy ustúpi, či to vieš?«

Syn: Mamko! »prečo by som já vždy mal byť múdrejším?«

Veľká radosť.

M: »Keď by som len vedel, čím by som môhol radosť urobiť panej Radnej ku jej narodeniu.«

N.: »Pýtaj za ženu jednu z jej dcér!«

Predvideno.

Kočiš (ku jednému väzňovi): »I vaša žena sedí včul v žalári!«

Väzeň (preniknutý): »To sa ani nemohlo ináč očakávať; jedna ženská, ktorá ľúbi svojho muža, nasleduje ho i do žalára!«

Neočakávaná odpoveď.

Barón (v dobrej vôli): »Nuž Janko, či si oddal kytku (kvetov)? Či sa ti moja budúca ľúbila?«

Sluha: »Pán barón, tú by som i já vzal za ženu!«

To jediné.

Pani: »Vy tedy neznáte žiadného prostriedku proti pehám?«

Lekár: »Žiadného.«

Pani: »Oh skoro by som z kože vyskočila.«

Lekár: »To by ovšem to jediné bolo, čo by vám pomôhlo.«

Detský rozum.

Rica lapila motýľa, s ktorého jej jemný prášok na prstoch lípef ostal.

Prekvápená skríkne:

— Nini, mama, aj motýly sú šminkované!

LISTÁREŇ.

Naše noviny „Kreštan“ velebným Pánom v Kristu i erga sacra sú k dostaniu, kto by tedy zamýšľal si takto zaopatriť naše noviny, nech sa obráti na Redakciu „Kreštana.“

Na také listy, ku ktorým nenie pripojená poštová marka, osobným listom neodpovedáme, odpovie sa len v listárni.

Ó-Besztercze. J. Sz. Tešíť nás bude, keď nás častejšie dopisom vyhľadáte.

Viszoka. Z. A. Do Ruska a Pruska s 3 krajcarovou markou ide »Kreštan.« Do Ameriky s 5 krajcarovou. Na predošlé miesta tedy 3 zl. 4 kr., do Ameriky 4 zl. 8 kr. stojí.

Sztankovan. P. P. Keď sme predošlé vaše reči priniesli v novinách, tedy je znak, že boly dobré; samo sebou sa rozumie, aby ste aj tie ostatné poslali. Braterský pozdrav!

Spolu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to, keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na correšpondentnej karte nepýta druhé, lebo to je unovanie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví pošťára, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný urobiť každý poštový úradník *úplne za darmo.* Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udať u poštovej direkcii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten osoh, že pošťári väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomyselne.

Obchodné zprávy.

1. Zbožie: Pšenica 6.60—6.90 zl. Raž 5.30—5.40 zl. Jacmeň: na krm 5.80—6.15 zl. do pálenic 6.40—7.15 zl. na várku 7.35—8.50. Oves: 5.85—6.25. Kukurica: 5.45—5.55. Proso: 5.90—6.40. Vo Viedni každý mc. o 50 krov drahší.

2. Olejové zrná. Lanové semeno: 19.00—11.50. Kohnopné semeno: 9.00—9.50.

3. Strova: Veľká biela fizuľa 8.50—9.—; tmavá 7.25—7.50 okruhlá: 8.50—9.—, drobná 9.50— tarkavá 6.90—7.00 šošovica 9—15. Hrach 7.25—12.75. Čistá 13.50.

4. Kupecké zelinové plody: Mak 18—20. Burgónia 2.00—2.00. Cibula 5.00—7.10. Cesnak: 19—25 zl. Petržefem: 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.

5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 3.20—4.00. Lesné a horné seno 3.00—4.20. Slama. Na postielanie: 1.30—1.40. Žup 1.50—1.60.

6. Siatie: Červená ďatelina 68—70. Lucerna 40—46 zl. Jarní ladník 6 $\frac{1}{2}$ —7 zl.

7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: asi 219 hospodárskych volov; 241 dojných kráv. Nasledovné boly ceny: Vyborná pára volov do jarma do 340—400 zl. Dojné kravy: za jeden kus 70—135 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 2375 kusov oviec. Ceny: 10—15.— zl. za páru, a 17—21 za živý kilo. Svinský trh: za kilogram 44—44 $\frac{1}{2}$. V salašoch 27.940 kusov bolo umiestnená.

8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 32—33 zl. Vosk 164—165. Vajca 30—33. Loj. Maslo I. 100—140 zl. II. 70—120 mc. Slanina 44.00—50., udená 49—50 zl.

Odkiaľ si máme obstaráť lurdské a iné sochy, jaskyňu, krížiky, sväté hroby, krížové cesty at.d.

od výborného sochára

Jozefa Runggaldiera

Sv. Ulrich-Gróden

(v Tirolsku)

Ponevác ten sochár slovensky nevie, prosia sa všetci tí, ktorí chcú po slovensky dopisovať, aby sa obrátili

na Gustava Štampfl

v Budapešti, VIII. Német-uteza
6. szám.

Lurdská voda

v pôvodných jedonliterových sklenicách s obalením a bezpoplatku 2 zl. 10 kr.

Pod nápisom

„Lurdské podivné zahojenia“

s mnohými pôvodnými obrázkami ozdobené dielo v krásnej plátenej väzbe 33 harkové za 2 zl. Toto dielo v ktorom sa vyprávajú v Lurde na tom svetochýrnom milostivom mieste od roku 1858 sa príhodivšie podivnejšie uzdravenia, podľa dôkladného oznamu očitých svedkov, na základe pôvodných správ zrovna z milostivého miesta vzatých, čo najvrúcnejšie odporúčame. Môže sa obstaráť u hore spomenutého

GUSTÁVA ŠTAMPFL

V BUDAPEŠTI

VIII. Német-uteza 6. sz.

Ohlasy pre naše noviny výlučne prijíma vydavateľstvo „Magyar Néplap“ v (Budapešť, I ker. Döbrentey ulica číslo 18.)

Velebným farským úradom.

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetky cirkevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posádať na sklade sú a hneď sa môžu poslať: **Testimonium Confirmationis 100 kusov 50 kr.**

Výťah z krstnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.

Krstné, sobášne a smrtné listy,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

knížečky pre údy občianskych spolkov a knížečky splácováce.

☛ Kus týchto 8 stranových knížečiek so silnou obálkou na osmorke predávame za 2 kr.

Okrem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ prijme jakékoľvek nariadenie, cirkevné, obecné a súkromné odtisky a odposiela ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme velebných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarne výtisky nie v židovskej tlačiarne alebo v takej, ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im vždy stojí na službu, a aby takto podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým honosiť, jestli že požiadavkam v každom ohľade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí si u nej kupujú.

S úctou

Budapešť, 1894. 29. septembra (I., Döbrentey-ulica 18.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.